

*Manual för
mottagande i grund-
och
gymnasiesärskolan*

Innehåll

Inledning	3
Anvisningar.....	3
Viktigt att tänka på vid föräldrakontakter	3
Ansökan om prövning av rätten till mottagande i grund/gymnasiesärskolan	4
Psykologisk bedömning	5
Medicinsk bedömning	6
Social bedömning	6
Pedagogisk bedömning.....	7
Rutiner för uppföljning av elever i grundsärskolan	8
Övrigt.....	9
Mottagande till gymnasiesärskolan.....	9
När det framkommer att elev i gymnasiesärskolan inte tillhör målgruppen	10
Kontaktuppgifter särskolans samordnarteam.....	11

Inledning

Enligt skollagen ska barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav, därför att de har en utvecklingsstörning, ha rätt att tas emot i grundsärskolan (Skollag 7 kap 5§). Utbildningen i gymnasiesärskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som inte kan nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning (Skollag 18 kap 4 §).

För att bedöma om ett barn ska erbjudas grundsärskola/gymnasiesärskola måste en grundlig utredning göras. Denna utredning ska bestå av fyra bedömningar en psykologisk, en pedagogisk, en medicinsk och en social. Det är av yttersta vikt att det görs en helhetsbedömning av barnets förutsättningar att uppnå kunskapskraven i grundskolan och hitta möjliga orsaker till hennes/hans eventuella svårigheter, även om barnet går i förskolan eller förskoleklass.

Anvisningar

Viktigt att tänka på vid föräldrakontakter

Vårdnadshavares samtycke och medverkan måste finnas med under hela processen.

Att utreda ett barn inför ett eventuellt mottagande i grundsärskola och ibland också till gymnasiesärskolan är en process som måste få ta tid. När man besvarar frågeställningen *har barnet en utvecklingsstörning* med *ja*, konstaterar man samtidigt att barnet har en livslång svårighet. Denna funktionsnedsättning växer inte bort. Lärande och utveckling är i många avseenden möjligt för barnet, men det fordras bland annat specialpedagogiska insatser inom grundsär- eller grundskolan såväl som inom gymnasiesärskolan och gymnasieskolan för att minimera konsekvenserna av funktionsnedsättningen.

Samtalen med barnets föräldrar då denna frågeställning aktualiseras är också ett område som behöver belysas. För föräldrar i allmänhet är det oftast svårt att se och acceptera att det egna barnet har svårigheter. Än svårare är det naturligtvis om barnets svårigheter är så stora att frågan om mottagande i grundsärskola/gymnasiesärskola väcks. Sorg och vanmakt kan väckas då det blir allt tydligare för föräldrarna att barnet har svårigheter som inte kommer att växa bort.

Ett barn får tas emot i grundsärskolan utan sin vårdnadshavares medgivande, om det finns **synnerliga skäl** med hänsyn till barnets bästa. Bedömningen ska då utgå ifrån bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa i Skollag 1 kap. 10 §. För att avgöra vad som i varje enskilt fall är barnets bästa krävs det att en bedömning görs av vilka konsekvenser ett mottagande i grundsärskolan får för det enskilda barnet. Av sistnämnda bestämmelse framgår att barnets inställning så långt det är möjligt ska klarläggas samt att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till dess ålder och mognad.

Genom att det måste föreligga synnerliga skäl för att frångå vårdnadshavares vilja framgår att bestämmelsen bara kan tillämpas undantagsvis. Vårdnadshavare kan överklaga ett sådant beslut till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om kommunen vill anföra synnerliga skäl för att ta emot ett barn i grundsärskolan utan vårdnadshavares medgivande (Skollag 7 kap 5§) krävs att det redan är konstaterat att barnet tillhör målgruppen.

Ansökan om prövning av rätten till mottagande i grund/gymnasiesärskolan

1. Pedagog eller vårdnadshavare uppmärksammar ett barn/elev med inlärningssvårigheter.
2. Anmälan till förskolechef/ rektor.
3. Pedagogisk utredning och beslut om särskilt stöd och upprättande av handlingsplan/ åtgärdsprogram.
4. Uppföljning och utvärdering av handlingsplan/ åtgärdsprogram.
5. Stödåtgärderna bedöms otillräckliga för att barnet/eleven ska nå kunskapskraven.
6. Pedagogisk bedömning görs enligt *Manual för mottagande i grund- och gymnasiesärskola, se sid 7.*
7. En psykologisk bedömning görs på rektors uppdrag i samråd med elevhälsan. Detta efter medgivande av vårdnadshavare.
8. Om psykologbedömningen visar att grundsärskola/gymnasiesärskola kan vara aktuellt kontaktar rektor, efter vårdnadshavares samtycke, specialpedagog i särskolans samordnarteam.
9. Rektor kallar till informationssamtal där specialpedagog i särskolans samordnarteam informerar vårdnadshavare om grund/gymnasiesärskolans läroplan samt särskolans verksamhet. Fördelar och nackdelar med skolgång inom särskolan belyses samt tillvägagångssätt vid en ansökan om behörighetsprövning.
10. När vårdnadshavare ansöker om prövning av rätten till mottagande i grund/gymnasiesärskolan ger de sitt medgivande till att en utredning får genomföras som innehåller förutom en psykologisk bedömning, en medicinsk bedömning, en social bedömning och en pedagogisk bedömning.
11. Vårdnadshavares ansökan skickas tillsammans med psykologbedömning, pedagogisk bedömning samt medicinsk och social bedömning till; Specialpedagog i särskolans samordnarteam, Barn- och elevhälsoenheten, Utbildningsförvaltningen, Huskvarna
12. Specialpedagog i särskolans samordnarteam besöker och observerar eleven. Detta kan ske vid varierande antal tillfällen under processens gång.
13. Vårdnadshavare besöker särskolan tillsammans med specialpedagog i särskolans samordnarteam. Detta kan ske vid flera tillfällen under processens gång.
14. Särskolesamordnare beslutar enligt delegation efter samråd med särskolans samordnarteam om att erbjuda/avslå mottagande i grund/gymnasiesärskolan. Det är tre ställningstagande som görs vid mottagandet till grundsärskolan; beslut om mottagande i särskolan som skolform, ev beslut om inriktning träningskola och/eller beslut om att eleven får fullgöra sin skolgång integrerad inom grundskolan.
Inom gymnasiesärskolan ansöker eleven om nationellt eller individuellt program, särskolesamordnaren bedömer om eleven har rätt att läsa ett individuellt program.
15. Specialpedagog i teamet kontaktar vårdnadshavare och erbjuder ett medgivandesamtal. Alternativt skickas medgivandeblankett till vårdnadshavare.
16. Skriftligt beslut delges vårdnadshavare och avlämnande samt mottagande rektor.

17. I samband med ett beslut om att en elev är mottagen i grundsärskolan men ska få sin utbildning i grundskolan bokar specialpedagog i samordnarteamet tid för information till rektor, elevhälsan och arbetslag gällande skolgång utifrån grundsärskolans läroplan.
18. Vid skolbyte kallar mottagande skolas rektor till överlämningskonferens.

Psykologisk bedömning

Den psykologiska bedömningen görs av psykolog som arbetar med barn/ungdomar och har god kännedom om relevanta undersökningsmetoder.

Psykologutredningen bör innehålla anamnes; redogörelse av barnets utveckling fram till den aktuella tidpunkten, psykometrisk testning för att mäta allmänintellektuell nivå via vedertagna testmetoder (metod och resultat redovisas), skattning och bedömning av adaptiv förmåga där standardiserade skattningsformulär eller standardiserade intervjuer använts, analys och slutsatser.

I utlåtandet ska det klart framgå att elevens inlärningssvårigheter beror på en utvecklingsstörning/intellektuell funktionsnedsättning. Det ska även framgå att kriterier för diagnos är uppfyllda samt specifikation av aktuell svårighetsgrad. I utlåtandet ska utredningens metod vara redovisad och gå att följa i utlåtandets utformning. Att kriterier är uppfyllda ska i utlåtandet styrkas av redovisning av psykometrisk testning med standardiserad intelligenstagning samt klinisk bedömning vad gäller intellektuella funktionssvårigheter. Att kriterier för adaptiv funktionsförmåga är uppfyllda ska i utlåtandet styrkas av redovisning av standardiserade skattningsformulär eller standardiserade intervjuer för bedömning av adaptiv förmåga såväl som av klinisk bedömning.

Beskriv i utlåtandet barnet vad gäller:

- Tidigare utveckling (inklusive genomförda utredningar)
- Socialt (särskilda sociala faktorer som kan ha haft inverkan på barnets utveckling)
- Adaptivt (såsom kommunikation, social delaktighet och självständighet inom ett flertal livsområden som hem, skola, arbete och samhälle, ADL, hur barnet hanterar vardagsuppgifter, studier, fritid, hälsa och personlig säkerhet)
- Kognitivt (såväl generell nivåbedömning som beskrivning av specifika styrkor och svagheter)
- Emotionellt (barnets självbild, känslomässiga aspekter)
- Behov (barnets styrkor och svagheter i sitt sammanhang, vilka huvudsakliga behov som finns av individuella anpassningar).

Källor:

Schad, E. 2009 *Psykolog i skolan*. Upplaga 1:2. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket 2013 *Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan*. Stockholm: Danagårds Litho

American Psychiatric Association 2014 *MINI-D 5*. Stockholm: Pilgrim Press AB

Socialstyrelsen 2013. *Psykologutredning i skolan*.

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19164/2013-6-39.pdf>

Medicinsk bedömning

Medicinsk bedömning görs av läkare på BVC, Skolläkare, habiliteringsläkare eller annan läkare som känner eleven. Den medicinska utredningen ska ge en bild av elevens hälsa och eventuella medicinska orsaker till elevens svårigheter och vad de kan innebära för elevens fortsatta utveckling. Det är viktigt att ta ställning till om ytterligare utredning bör göras och om remiss ska skickas till sjukvården/ specialistsjukvården.

Punkter att belysa i utlåtandet/intyget:

- Hereditet (finns utvecklingsstörning eller sjukdomar i familjen)
- Socialt (invandring eller familjeförhållanden som kan ha inverkan)
- Graviditet/förlossning/födelsevikt/neonatalperiod
- Fysisk och psykisk utveckling
- Tidigare sjukdomar/skador/anfall mm
- Aktuell sjukdom/funktionsnedsättning/medicinering
- Aktuellt såsom eventuell förekomst av svårigheter med inläring, koncentration, uppmärksamhet, impulsivitet, social interaktion, annan beteendestörning. Eventuell förekomst av fysiska och/eller psykiska symtom
- Status inkl. fin och grovmotorisk bedömning som är relevant för symtombilden. Notera eventuella stigmata, särdrag, muskeltonus, ledstatus, fot och ryggstatus, neurologi, tillväxt samt datum och resultat av aktuella syn och hörselundersökningar.
- Bedömning. Sammanfattande bedömning angående eventuella medicinska orsaker eller andra funktionsnedsättningar som kan förklara elevens svårigheter alternativt ”Ej funnit något avvikande vid medicinsk utredning som kan förklara barnets tillstånd”.

Källor:

Skolverket 2013 *Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan*. Stockholm: Danagårds Litho

Arbetsgruppen för lindrig utvecklingsstörning inom svensk neuropediatrik Förening, Sveriges Handikappspsykologers Förening och Svensk skolläkarförening 2007 *Lindrig utvecklingsstörning – riktlinjer för kvalitetssäkring vid utredning av barn och ungdomar som uppmärksammas inom BVC och skola*

<http://www.slf.se/upload/4930/lindrig%20utvecklingsst%C3%B6rning%20%20%20071213.pdf>

Social bedömning

Den sociala bedömningen ska göras av kurator eller externt anlita kurator med adekvat utbildning. Den sociala bedömningen avser att utesluta andra förklaringar till elevens inläringssvårigheter än utvecklingsstörning och utgör därför ett viktigt komplement till de övriga delarna av utredningen

Elevens utveckling, mognad och möjligheter att ta till sig undervisningen kan påverkas av sociala faktorer såväl i som utanför skolan. Den sociala bedömningen behöver belysa om det finns sociala svårigheter av sådan art, t ex i elevens nuvarande eller tidigare skolgång eller traumatiska upplevelser i uppväxtmiljön, att det kan medföra att elevens kapacitet och förmågor kan misstolkas. Syftet med den sociala bedömningen är att redovisa om det finns sociala orsaker och bakgrundsfaktorer som är av sådan karaktär att de kan förklara elevens svårigheter. Finns inga sådana omständigheter är det viktigt att detta framgår av bedömningen, så att man till exempel dokumenterar att man inte funnit några sociala faktorer som bedöms kunna ligga till grund för elevens svårigheter.

De områden som ingår i den sociala bedömningen är;

- elevens nuvarande skolsituation och skolsammanhang samt skolbakgrund
- elevens sociala relationer i skolan, i hemmet och på fritiden
- elevens nuvarande familjesituation och familjebakgrund
- elevens tillgång till omvårdnad och stöd för sin utveckling

Den normala arbetsgången vid den sociala delen av utredningen är ett samtal mellan kurator, elev och vårdnadshavare, som är de som i allmänhet har mest bakgrundsinformation att ge. Samtalet förs kring de olika delarna av elevens nuvarande och tidigare sociala situation i hemmet, i skolan och på fritiden och den sociala bedömningen bygger på detta samtal.

Kurator gör sin analys och sammanfattande bedömning av elevens sociala situation i och utanför skolan utifrån det underlag som tagits fram. Slutligen skall den sociala bedömningens frågeställning besvaras:

- ”Ger elevens sociala situation i och utanför skolan ytterligare förklaring av betydelse (annan än utvecklingsstörning) för elevens förutsättningar att nå grundskolans/ alternativt gymnasieskolans kunskapskrav?”

Den sociala bedömningen disponeras utifrån dokumentet ”Dokumentation av social bedömning inför mottagande i grundskolan alternativt gymnasieskolan”.

Källor:

Skolverket 2013 *Mottagande i grundskolan och gymnasieskolan*. Stockholm: Danagårds Litho

Yvonne D Wester 2016 *Dokumentation av social bedömning inför mottagande i grundskolan alternativt gymnasieskolan, EBIC*

Pedagogisk bedömning

Syftet med den pedagogiska bedömningen är att ge en allsidig och realistisk bild av elevens förutsättningar att nå kunskapskraven i årskurs 6 eller 9 i grundskolans alla ämnen beroende på elevens ålder.

Det är viktigt att den eller de som genomför den pedagogiska bedömningen har adekvat kompetens. Detta innebär en speciallärare, specialpedagog, legitimerad lärare med specialpedagogisk kompetens eller annan personal med specialpedagogisk kompetens. Om

elevens ordinarie lärare inte ska genomföra den pedagogiska bedömningen är det ändå viktigt att den kunskapen om eleven som läraren har, ändå tas till vara och vägs in i bedömningen. I de fall eleven har modersmålsundervisning kan med fördel modersmåslärares bedömning ingå som en del i bedömningen.

Det är nödvändigt att den pedagogiska bedömningen är baserad över tid, så den ger en allsidig och realistisk bild av barnets förutsättningar och om alla insatser är prövade.

Dokument som är bra att använda som underlag för bedömningen är handlingsplaner, åtgärdsprogram och IUP med skriftliga omdömen.

Som stöd till den pedagogiska bedömningen finns dokumentet, *Pedagogisk bedömning vid frågeställning om skolformstillhörighet*. Mallen finns på Intranätet under verksamheter, särskola.

Förskolan

Om barnet går i förskolan görs en bedömning i områdena samspel, känslor, språk, motorik, koncentration, perception och rutinsituationer. Vårdnadshavares synpunkter ska också vägas in i bedömningen. Förskolan ska sträva efter mål från *Läroplanen för förskolan 98 avsnitt 2.2 utveckling och lärande*. Dock måste även här ett ställningstagande göras om barnet har förutsättningar att nå grundskolans kunskapskrav i åk 6-9 när analysen görs. Ta hjälp av någon som är insatt i grundskolans kunskapskrav om det behövs för att göra bedömningen.

Som stöd till den pedagogiska bedömningen finns dokumentet, *Pedagogisk bedömning vid frågeställning om skolformstillhörighet – förskola/förskoleklass*. Mallen finns på Intranätet under Stöd till barn och elever, Barnhälsa, Utredning och handlingsplan i förskolan.

Källa:

Skolverket 2013 *Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan*. Stockholm: Danagårds Litho

Rutiner för uppföljning av elever i grundsärskolan

Generellt gäller (Skollag 7kap 5 a §) att alla som arbetar inom skolan ska underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i grundsärskolan inte tillhör grundskolans målgrupp. Rektor ska i sådana fall anmäla detta till elevens hemkommun. Hemkommunen ska skyndsamt utreda frågan.

Redan vid mottagandet i grundsärskolan kan ny uppföljning rekommenderas av särskolans samordnarteam. Detta noteras i beslutet gällande mottagande i grundsärskolan.

Samordnarteamet ansvarar för att ny bedömning sker.

För integrerade elever i grundskolan kallar rektor till uppföljningskonferens minst en gång per läsår. Vid dessa konferenser skall specialpedagog i särskolans samordnarteam delta. Måluppfyllelse och skolformstillhörighet är två punkter som diskuteras vid dessa möten.

För att säkerställa att alla elever får sin utbildning inom rätt skolform görs en uppföljning, det vill säga en pedagogisk bedömning i årskurs 5 och årskurs 8. Samordnarteamet ansvarar för att initiera att en uppföljning görs. Rektor ansvarar för att ett ställningstagande tas och dokumenterar detta på angiven blankett.

Övrigt

För elever som flyttar in från annan kommun skall beslut om mottagande samt utredningen med de fyra bedömningarna införskaffas. Vid behov skall förnyade bedömningar göras. Särskolans samordnarteam beslutar om eventuella förnyade bedömningar och ansvarar för att dessa blir utförda, samt fattar ett beslut om mottagande i Jönköpings kommun.

För elever som får sin utbildning i Jönköpings kommun enligt samverkansavtal begär särskolesamordnaren in utredningen och beslutet om mottagande från elevens hemkommun.

Elever som vill lämna grundsärskolan eller gymnasiesärskolan skall begära skriftligt om utskrivning. Därefter skriver särskolesamordnaren beslut gällande utskrivning.

Mottagande till gymnasiesärskolan

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning.

De elever som tillhör gymnasiesärskolans målgrupp har rätt att bli mottagna i gymnasiesärskolan om utbildningen påbörjas före utgången av det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Om eleven inte har gått ut grundsärskolan ska särskolesamordnaren fatta beslut om ett mottagande till gymnasiesärskolan efter att ha prövat om eleven tillhör målgruppen.

En utredning likt den för grundsärskolan ska göras om detta inte redan är gjort eller om det finns andra skäl som visar att det behövs en förnyad utredning.

(Skollag 18 kap 4 och 5 §)

Det måste alltid fattas ett formellt beslut om mottagande i gymnasiesärskolan.

För de flesta elever som ska börja gymnasiesärskolan finns redan en utredning och ett beslut om målgruppsstillhörighet, eftersom de tidigare har gått i grundsärskolan. Om en utredning saknas eller om det av andra skäl bedöms vara nödvändigt ska hemkommunen se till att en utredning görs för att klargöra om eleven tillhör målgruppen.

Om den tidigare utredningen har brister bör den kompletteras eller eventuellt göras om. En ny utredning behöver också göras om elevens kunskapsutveckling har förbättrats på ett sådant sätt, sedan den tidigare utredningen, att det är osäkert om eleven tillhör gymnasiesärskolans målgrupp.

Inför mottagande till gymnasiesärskolan begärs alltid in en förnyad pedagogisk bedömning.

Ett beslut fattas om ett mottagande till gymnasiesärskolan samt görs en bedömning om eleven har förutsättningar att följa ett nationellt program, om så inte är fallet fattas beslut om att eleven ska gå ett individuellt program.

När det framkommer att elev i gymnasiesärskolan inte tillhör målgruppen

Alla som arbetar inom skolan ska underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i gymnasiesärskolan inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp. Rektor ska i sådana fall anmäla detta till särskolesamordnaren. Samordnarteamet utreder frågan skyndsamt.

Om särskolesamordnaren i samverkan med samordnarteamet beslutar att eleven inte tillhör gymnasiesärskolan ska eleven erbjudas utbildning i gymnasieskolan eller vuxenutbildning. Hemkommunen ska vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång från gymnasiesärskolan till gymnasieskola eller vuxenutbildning. (Skollag 18 kap 7§)

Källa

Skolverket 2013 *Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan*. Stockholm:
Danagårds Litho
Skollagen (2010:800)

Kontaktuppgifter särskolans samordnarteam

Marianne Isaksson, särskolesamordnare	036-102620
Sofia Tengqvist Lundgren, psykolog	036-106403
Marianne Jansson, skolläkare	036-106764
Ulrika Arvidsson, kurator	036-102867
Monica Sjö, specialpedagog	036-102081
Madeleine Lindqvist, studie-och yrkesvägledare	036-106090